

11.10.2016

YM5/5711/2015

Jakelussa mainitut

KAINUUN LIITTO

12 -10- 2016

Dnro 161/03.00.00/2016

Vilte
Hänvisning

Asla
Ärende Lausunnon pyytäminen ehdotuksesta laiksi Hossan kansallispuistosta

Ympäristöministeriö varaa jakelussa mainituille tahoille tilaisuuden antaa lausuntonsa oheisesta ehdotuksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee Suomussalmen, Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa sijaitsevaa Hossan kansallispuistoa. Ehdotuksen mukaan Hossan kansallispuisto perustettaisiin valtion omistamille maa-alueille, jotka käyvät ilmi oheisesta ehdotuksen liitteenä olevasta kartasta. Kansallispuistoon ehdotettavien alueiden rajat on kartalla osoitettu punaisella viivalla.

Hossan kansallispuisto olisi Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuisto.

Luonnos hallituksen esitykseksi liitteineen sekä lakiesitystä koskeva tiedote ovat saatavissa osoitteesta www.ym.fi >Ajankohtaista >Lausuntopyyntö. Esitysluonnos on myös tämän lausuntopyyntöön liitteenä.

Lausunto pyydetään toimittamaan ympäristöministeriön kirjaamoon 14.11.2016 mennessä sähköpostitse osoitteella kirjaamo@ym.fi. Lausunto pyydetään toimittamaan kirjaamoon myös Word-tiedostona.

Lisätietoja asiasta antaa ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander (puh. 050 302 7597) ja hallitussihteeri Johanna Korpi (puh. 050 550 9483) tai sähköpostitse etunimi.sukunimi@ym.fi.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Ympäristöneuvos

Jukka-Pekka Flander

LIITTEET: Luonnos hallituksen esitykseksi Hossan kansallispuistoa koskevaksi laiksi
Liitekartta, jossa kansallispuistoksi esitettävän alueen rajat

JAKELU: Valtiovarainministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oikeusministeriö
Puolustusministeriö
Metsähallitus
Rajavartiolaitos
Museovirasto
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kainuun Liitto
Suomussalmen kunta
Kuusamon kaupunki
Taivalkosken kunta
Hossa-Irnin Paliskunta
Paliskuntain yhdistys
Suomen Riistakeskus
Suomussalmen riistanhoitoyhdistys
Suomen Metsästäjäliitto
Hossan metsästäjät ry
Lounajan Erästäjät ry
Kainuun Vapaa-ajankalastajat ry
Suomussalmen Perhokerho
Kuusamon kylien yhteisten vesialueiden osakaskunta
Hossan osakaskunta
Selkoskylän osakaskunta
Korvaa-Piispajärven kalaveden osakaskunta
Kurvisenkylän osakaskunta
Suomussalmen kalastusalue
Kainuun kalatalouskeskus
Oulun kalatalouskeskus
Hossan matkailuyrittäjät ry
Idän Taiga ry
Kainuun museo
Finpro/Visit Finland
Suomen Luonnonsuojeluliitto
Suomussalmen Samoojat ry
Kainuun Urheilusukeltajat ry
Ruhtinansalmen kyläyhdistys
Selkosten kyläseura ry
Aivoliitto
Kalevala-seura

TIEDOKSI: Valtioneuvoston kanslian lainsäädännön arviointineuvosto

11.10.2016

YM5/5711/2015

Jakelussa mainitut

Viite Lausuntopyyntö ehdotuksesta laiksi Hossan kansallispuistosta 11.10.2016
Hänvisning

Asia Korjaus lausuntopyyntöön
Ärende

Ympäristöministeriö on viitekirjeellä lähettänyt jakelussa mainituille tahoille lausuntopyynnön ehdotuksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee Suomussalmen, Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa sijaitsevaa Hossan kansallispuistoa. Lausuntopyynnössä todettiin virheellisesti, että Hossan kansallispuisto olisi tarkoitus perustaa valtion omistamille *maa-alueille*. Tarkoitus on, että kansallispuisto perustettaisiin lausuntopyynnön liitteenä olevan hallituksenesitysluonnoksen mukaisesti *valtion omistamille maa- ja vesialueille*.

Ympäristöneuvos

Jukka-Pekka Hämäläinen

JAKELU: Valtiovarainministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oikeusministeriö
Puolustusministeriö
Metsähallitus
Rajavartiolaitos
Museovirasto
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kainuun Liitto
Suomussalmen kunta
Kuusamon kaupunki

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Hossan kansallispuistosta. Suomussalmen, Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa sijaitseville valtion omistamille alueille perustettaisiin kansallispuisto, joka olisi samalla Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuisto.

Toteuttamalla valtion alueiden suojelu kansallispuistona edesautettaisiin alueen kehittymistä nykyistä luonnonmukaisemmaksi ja erämaiseksi, lisättäisiin alueen yleistä tunnettavuutta ja parannettaisiin alueen yleisöpalveluita. Näillä toimilla Hossan alue olisi liitettävissä Suomen kansallispuistoverkostoon. Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuistostatus lisäisi Hossan alueen vetovoimaa luonto- ja kulttuurimatkailukohteena ja loisi uusia mahdollisuuksia kestäväälle matkailun yritystoiminnalle.

Perustettavaksi ehdotettavaan kansallispuistoon kuuluisi noin 11 075 hehtaaria valtion omistamia maa- ja vesialueita. Kansallispuiston perustamisen yhteydessä kumottaisiin Kylmäluoman ja Hossan retkeilyalueita koskeva valtioneuvoston päätös (758/1979) Hossan retkeilyalueen osalta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 17.6.2017.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja esityksen tavoitteet

1.1 Alueen nykyinen suojelutilanne ja luonnonkäyttö

Kansallispuistoksi esitetty alue kuuluu lähes kokonaan Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon. Valtaosa siitä on ulkoilulain (606/1973) nojalla vuonna 1979 perustettua valtion retkeilyaluetta. Moilasenvaaran Natura 2000 -alue on myös valtioneuvoston 27.6.1996 tekemän periaatepäätöksen mukaisen Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelman kohde. Moilasenvaaraa lukuun ottamatta kansallispuistoksi esitettävä alue kuuluu valtioneuvoston 20.12.1990 tekemän periaatepäätöksen mukaiseen rantojensuojeluohjelmaan. Se kuuluu lisäksi suomalais-venäläistä luonnonsuojelu- ja kulttuuriyhteistyötä varten muodostettuun Kalevalapuiston luonnonsuojelualueiden (valtioneuvoston asetus 204/2014) toiminnalliseen kokonaisuuteen. Romeikonvaaran alue on Metsähallituksen talousmetsää.

Tällä hetkellä kansallispuistoksi esitettävä alue on vilkkaassa virkistys- ja matkailukäytössä, jossa luonnonkäyttöä on rajoitettu vain vähän. Alue on suosittu kalastuskohde, jossa yleiskalastusoikeuksia on paikoin rajoitettu pienpoikasistutuksiin perustuvilla pikkujärvillä. Myös virtavesillä on mahdollisuus kalastaa. Alue on kokonaan Metsähallituksen lupametsästysaluetta, jossa on mahdollisuus metsästää pienriistaa, metsäkanalintuja, hirveä sekä suurpetoja. Metsästys on sallittu metsästyslain 8 §:n mukaisesti paikallisille asukkaille kotikuntansa alu-

eella. Romeikonvaaran alueen lisäksi metsätaloutta voi tällä hetkellä rajoitetusti harjoittaa valtion retkeilyalueella. Nykyiset metsänkäsittelyrajoitukset ovat luonteeltaan maisemanhoidollisia – eivät luonnonsuojellisia.

Suomen kansallispuistoverkoston on täydennetty määrätietoisesti vuodesta 1982 lähtien. Viime hallituskaudella ympäristöministeriölle tehtiin 17 kansallispuistoaloitetta. Ehdotettujen alueiden vertailemiseksi ympäristöministeriössä laadittiin selvitys kansallispuistoverkoston täydentämisestä luonnontieteellisin perustein. Selvityksen perusteella päädyttiin Etelä-Konneveden ja Teijon kansallispuistojen perustamiseen. Mainitut puistot mukaan lukien Suomessa on tällä hetkellä 39 kansallispuistoa.

Hossan kansallispuisto täydentäisi nykyistä kansallispuistoverkoston erityisesti harjugeologisten ja kirkkaiden, karujen ja kalaisten vesistöjen sekä kainuulaisen vaaraluonnon ja vanhojen metsien osalta. Kansallispuistolla on myös erityinen merkitys Suomen kansallisen kulttuuriperinnön kannalta. Se on kansanrunouden keruupaikka. Vanhasta eräkuulttuurista ja pyyntitavoista kertovat kalliomaalaukset, peuranpyyntikuopat ja veden alla säilyneet liistekatiskat. Alueella on poikkeuksellisen hyvin säilyneitä savottakämppejä ja -kartanoita sekä uittokauden rakenteita.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa Hossan valtion alueiden edustavimman osan suojelu kansallispuistona. Nykyistä luonnonkäyttöä rajoitettaisiin lähtökohtaisesti siten kuin luonnonsuojelulain (1096/1996) kansallispuistoa koskevat säädökset edellyttävät. Kalastuksen ja metsästyksen osalta säädettäisiin kuitenkin eräitä sellaisia paikalliset olosuhteet huomioon ottavia poikkeuksia, jotka eivät ole ristiriidassa kansallispuiston perustamistavoitteen kanssa.

Esityksen erityisenä tavoitteena on toteuttaa Ratkaisujen Suomi – strategisen hallitusohjelman kohdan 7 (Biotalous ja puhtaat ratkaisut) osiossa Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin asetettua tavoitetta perustaa kansallispuisto Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden 2017 kunniaksi.

1.2 Rajausperiaatteet, aiempien suojelupäätösten toteuttaminen ja perustamisedellytysten täytyminen

Kansallispuistoon esitetään rajattavaksi luontonsa ja maisemiensa sekä kulttuurikerrostumiensa puolesta edustavin osa valtion Hossan ja Moilasenvaaran Natura-alueilla omistamien alueiden luonto- ja maisemakokonaisuudesta. Kansallispuistoksi esitettävän alueen ulkopuolelle on rajattu osa Hossan Natura-alueeseen kuuluvista alueista niiden nykyisen luonnonkäytön vuoksi tai mahdollistamalla niiden kehittäminen matkailutarkoituksiin. Esitetty rajausalue muodostaisi lähimpään Syötteen kansallispuistoon verrattuna suppean, mutta eheän ekologisen kokonaisuuden ja mahdollistaisi kansallispuiston toteuttamisen kyseisellä alueella luonnonsuojelulaissa (1096/1996) säädetyin rauhoitusmääräyksin ja niitä koskevin vähäisin poikkeuksin kalastuksen ja metsästyksen osalta.

Kansallispuiston alue käsittäisi pääosan (10 162 ha) Hossan Natura 2000 -alueesta (FI1200743) sekä Moilasenvaaran Natura-alueen (FI1201013) kokonaan (1559 ha). Natura-alueiden välissä oleva Romeikonvaaran talousmetsäalue (640 ha) on ekologisen eheyden saavuttamiseksi rajattu niin ikään kansallispuistoon. Kansallispuiston maa- ja vesialueet ovat valtion omistuksessa. Kansallispuiston rajausalueen pinta-ala olisi noin 11 075 hehtaaria ja se käsittäisi harju-, vesistö- ja metsäluonnon sekä nähtävyyksarvoiltaan edustavimman osan valtion omistamasta Hossan kokonaisuudesta.

Rajausalueen ulkopuolelle, sen itä- ja eteläpuolelle jätettäisiin vastaavasti noin 1200 hehtaaria nykyisin ulkoilu- ja vesiläillä toteutettavaa valtion omistamaa Natura-aluetta. Tämä mahdollistaisi matkailun kehittämisen kansallispuistoon rajautuvalla Seipinniemen alueella sekä kirjo-lohen istuttamiseen perustuvan lampikalastuksen että pyydyskalastuksen jatkumisen puistoon rajautuvilla, tärkeimmillä pyydyskalastusvesillä. Nykyiseen kalastus- ja metsästyskäytäntöön ei tulisi muutoksia kansallispuiston ulkopuolelle rajatulla Natura-alueella eikä myöskään puiston ulkopuolelle rajatuilla muilla valtion alueilla.

Suomussalmen kunta on laatinut alueelle, johon kansallispuisto esitetään perustettavaksi, osayleiskaavan. Kaava on tullut lainvoimaiseksi 20.2.2007. Kunta on kansallispuiston perustamiseen liittyen aloittanut Hossan osayleiskaavan tarkistamisen. Kunnan tavoitteena on turvata kaavalla mm. Natura-alueella olevien, mutta puistosta ulosrajattavaksi esitettyjen rantamaisemien säilyminen ja kehittäminen erämaisina sekä tutkia Seipinniemen matkailun kehittämismahdollisuudet ottaen huomioon sen sijainti esitettävän kansallispuiston rajalla ja Hossan Natura-alueella. Kaavan yhteydessä on tarkoituksenmukaista siirtää esitetyle kansallispuisto-alueelle voimassa olevassa osayleiskaavassa osoitetut rakentamattomat rakennuspaikat kansallispuiston ulkopuolelle.

Esityksellä toteutettaisiin Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden suojelutavoitteita vastaava suojelu kansallispuiston valtion omistamien alueiden osalta luonnonsuojelulain 68 §:n edellyttämällä tavalla. Esityksellä toteutettaisiin myös pääosa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesta Hossan järvet -nimisestä rantojen suojeluohjelman kohteesta sekä Moilasenvaaran osalta Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaa. Perustettavaksi esitettävän kansallispuiston alueet ovat valtion omistuksessa ja puiston pinta-ala on yli tuhat hehtaaria. Alueella on merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä ja yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Alue täyttää siten luonnonsuojelulain 11 §:n mukaiset edellytykset kansallispuiston perustamiseksi. Kansallispuiston rajaus on esitetty punaisella, yhtenäisellä viivalla hallituksen esityksen liitekartalla.

Kansallispuistoksi esitettävällä alueella on valtion retkeilyalue. Kun alueesta nyt muodostettaisiin kansallispuisto, olisi samalla tarpeen kumota retkeilyalueen muodostamista koskeva valtioneuvoston päätös Kylmäluoman ja Hossan retkeilyalueiden perustamisesta (758/1979) Hossan retkeilyalueen osalta. Tällöin kansallispuiston rauhoitusmääräykset tulisivat voimaan myös kyseisen Hossan retkeilyalueen osalta.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kansallispuiston perustamisen myötä Romeikonvaaran alue poistuu metsätalouskäytöstä. Osassa valtion retkeilyaluetta on ollut lisäksi rajoitettu metsien hakkuumahdollisuus. Hakkuuvähennys olisi noin 5000 m³ vuodessa, mikä merkitsee noin 180 000 - 200 000 euron tulon menetystä valtiontalouteen. Metsätalouden työpaikkamenetys on laskennallisesti 1-2 henkilötyövuotta. Esityksen vaikutus metsästys- ja kalastuslupatuloihin on vähäinen.

Eduskunta päätti vuoden 2016 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä, että luonnonsuojelun palveluiden kunnostamiseen osoitetaan 2,5 milj. euron määräraha. Vuoden 2016 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä päätettiin, että mainittua määrärahaa voidaan käyttää etupainotteisesti.

Retkeilyalueen hoitoon ja ylläpitoon on käytetty vuosittain noin 240 000 euroa maa- ja metsätalousministeriön momentin 30.64.50 määrärahaa. Hoito- ja ylläpitokustannukset pyritään pi-

tämään ennallaan ohjaamalla palveluiden kunnostamiseen ja uudistamiseen saatuja määrärahoja tarkoituksenmukaisesti ja keskittämällä yleisöpalveluita. Osasta olemassa olevia palvelurakenteita voidaan luopua ja uusissa rakenteissa pyritään käyttämään materiaaleja, joiden elinkaari on pitkä.

Hossan retkeilyalueella kävi vuoden 2015 aikana 53 300 kävijää. Tällä kävijämäärällä retkeilyalueen aluetaloudellinen kokonaisvaikutus oli 2,4 milj. euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus 26 henkilötyövuotta. Tänä vuonna käyntejä on elokuun loppuun mennessä ollut noin 5600 enemmän kuin viime vuonna eli 47 770. Maltillisen arvion mukaan koko vuoden käyntimääräennuste on 58 000. Vaikutusennuste paikallistalouteen olisi tällä 58 000 henkilön käyntimäärällä seuraava: kokonaistulo 2,6 milj. euroa, kokonaistyöllisyys 29 henkilötyövuotta, minimitulo-vaikutus 1,8 milj. euroa, ja minimityöllisyysvaikutus 20 henkilötyövuotta. Kansallispuiston kävijämäärä tulee kasvamaan entisestään, kun kansallispuisto palveluineen saadaan perustettua ja voidaan ottaa huomioon sekä opastus- että viestintätoiminnassa.

Kansallispuisto on luonnonsuojelualueista sekä kansallisesti että kansainvälisesti tunnetuin ja vetovoimatekijä. Se takaa luontomatkailulle kestävät ja pysyvät puitteet, jonka varaan voidaan luoda pitkäjänteistä yritystoimintaa. Bloom Consultingin kehittämän Digital Demand, D2-analyysin perusteella eniten käytetty kohdennettu hakusana ulkomailta Suomeen matkustamista suunniteltaessa on ”protected areas/suojelualueet”. Valtion retkeilyalueen muuttaminen suojelualueeksi tullee osaltaan lisäämään Hossan tunnettuutta maamme rajojen ulkopuolella ja lisäämään ulkomailta tulevien matkailijoiden määrää. Tämä puolestaan merkitsee lisääntyviä, myönteisiä vaikutuksia seudun aluetalouteen ja työllisyyteen. Myös matkailurakentamisen odotetaan vilkastuvan kansallispuiston perustamisen myötä.

2.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Kansallispuistoksi perustettavat alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa. On tarkoitus, että Metsähallitus hallinnoi alueita edelleenkin.

Valtion retkeilyalue ja Romeikonvaaran talousmetsä ovat tällä hetkellä Metsähallituksen liiketalouden hoidossa ja taseessa. Tarkoitus on, että eduskunta hyväksyessään valtion vuoden 2017 tulo- ja menoarvioesityksen tekisi maa- ja metsätalousministeriön esityksestä päätöksen kansallispuistoalueella olevien Metsähallituksen liiketalouden omaisuuserien siirtämisestä Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseeseen. Metsähallitus on tehnyt maa- ja metsätalousministeriölle esityksen siitä, että liiketalouden peruspääomaa alennettaisiin 5,1 milj. eurolla vuoden 2017 tulo- ja menoarvioesityksestä päätettäessä.

Hossan retkeilyalueen hoitoon ja ylläpitoon on käytetty vuosittain noin 240 000 euroa maa- ja metsätalousministeriön momentin 30.64.50 määrärahoja. Vuoden 2017 budjettiesityksen mukaisesti kyseinen määräraha siirrettäisiin ympäristöministeriön momentille 35.10.52 (Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät, siirtomääräraha 3 v.).

2.3 Vaikutukset alueen nykykäyttöön

Kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain 13 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 14 § ja 15 §:ssä. Nämä lainkohdat tulisivat lähtökohtaisesti sovellettaviksi Hossan kansallispuistossa. Lisäksi kansallispuistossa säädeläisiin kalastusta ja metsästystä seuraavasti:

Kalastus. Kansallispuiston ulkopuolelle on pyritty rajaamaan pääosa pyydyskalastuksen ja virtaavien vesien kalastuksen kannalta merkittävimmistä vesistä sekä kirjolohi-istutuksiin pe-

rustuvan istuta ja kalasta -toiminnan kannalta tärkeimmät lammet. Rajausteknisistä syistä kansallispuistoon jää edelleen järviä ja lampia, joissa kalastaminen perustuu harjuksen ja taimenen pienpoikasistutuksiin. Kyseisen toiminnan kannalta keskeisimpien kalastusvesien yleiskalastusoikeuksia on Metsähallituksen hakemuksesta rajoitettu Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä Dnro: 2280/5710-2015. Päätös on voimassa vuoden 2020 loppuun saakka. Perustettavaksi esitettävän kansallispuiston ydinalueella sijaitsevien, kalastuksellisesti tärkeiden vesien osalta taimenen ja harjuksen pienpoikasistutuksiin perustuvaa virkistyskalastusta voitaisiin edelleen harjoittaa Umpi-Valkeaisessa ja Iso-Valkeaisessa. Toiminnan jatkuminen edellyttää yleiskalastuskiellon voimassaoloa. Sen sijaan Ala- ja Keski-Valkeaiseen, Pitkähoilua-Kokalmukseen ja Kirkasvetiseen kohdentuvat kalanistutukset lopetettaisiin luonnonsuojelu-ekologisista syistä ja niissä kalastus tapahtuisi jatkossa kalastuslain 7 §:n mukaisesti yleiskalastusoikeuksin, kuten myös muilla kansallispuiston vesialueilla. Tämä mahdollistaisi myös Lipposensalmessa sijaitsevan kalaesteen poistamisen ja luonnonkalankantojen vapaan liikkumisen. Yleiskalastuskiellon jatkaminen ei siten näiden vesialueiden osalta olisi vuoden 2020 jälkeen tarpeen.

Kansallispuiston perustamisen myötä yleiskalastuskiellolle haettaisiin jatkoa vain Umpi-Valkeaiselle ja Iso-Valkeaiselle. Järvilohen, kirjolohen ja muiden alueen lajistoon luontaisesti kuuluvien kalalajien istutukset kansallispuiston alueelle lopetettaisiin.

Ekologisesti eheän rajauksen saavuttamiseksi esitetään kansallispuistoon sisällytettäväksi osia virtavesistä. Kyseisissä virtavesipaikoissa vieheellä kalastaminen olisi mahdollista.

Edellä mainitut poikkeukset luonnonsuojelulain 13 §:n kielloista eivät vaarantaisi kansallispuiston perustamistarkoitusta ja siten ne esitetään otettavaksi omaksi momentikseen lakiesityksen 3 §:ään.

Metsästys on luonnonsuojelulain 13 §:n mukaan lähtökohtaisesti kielletty kansallispuistossa. Henkilöillä, joilla on kotikunta Suomussalmen, Kuusamon tai Taivalkosken kunnassa on kuitenkin metsästyslain 8 §:n mukaisesti oikeus metsästää oman kuntansa alueella. Tämä kuntalaisen metsästysoikeus tulisi sovellettavaksi Hossan kansallispuistossa ja tätä koskeva säännös olisi lain 3 §:ssä. Lisäksi hirvenmetsästys sallittaisiin osana paikallista eräperinnettä kotikunnasta riippumatta lain voimaantullessa rekisteröityjen ja kansallispuistoon rajattavaksi esitetyyn lupa-alueeseen nykyisin kuuluvien metsästysyhdistysten jäsenille.

Kansallispuiston alueeseen kohdistuu Kuusamon yhteismetsän osakaskunnan ja Metsähallituksen välinen metsästysvuokrasopimus hirvenmetsästysoikeudesta Kuusamon kunnan Ölkyn alueella (Julma-Ölkyn, Laukkujärven ja Somerojärven palstat). Laissa olisi tarpeen säätää siitä, että Kuusamon yhteismetsän osakaskunnan jäsenillä olisi oikeus metsästää hirveä kyseisillä kansallispuiston alueilla Kuusamon kunnassa.

Esitettävillä metsästysjärjestelyillä pyritään turvaamaan ensisijaisesti paikallisten asukkaiden metsästysoikeudet puistoa perustettaessa. Kansallispuistoksi esitettävään alueeseen on rajattu vain luonnon- ja kulttuuriperinnön kannalta edustavin osa Hossan valtionomistuskokonaisuudesta ja Natura 2000 -alueesta. Kansallispuiston alue käsittäisikin vain noin 3 prosenttia Metsähallituksen lupametsästysalueesta Suomussalmen kunnan alueella, joten kansallispuiston perustamisen vaikutukset metsästykseseen seudulla olisivat käytännössä vähäiset. Metsästyksessä on paikallisen perinteen mukaisesti mahdollista käyttää apuna koiraa.

Luonnonsuojelulain 15 §:n 3 kohdan mukaan kansallispuistosta voidaan Metsähallituksen luvalla poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta

merkittävästä taloudellisesta vahingosta. Tätä lainkohtaa sovellettaisiin suurpetojen ja mahdollisiin muihin vahinkoa tai uhkaa aiheuttavien eläinlajien yksilöiden poistamiseen kansallispuistosta.

Luonnonsuojelulain 14 §:n mukaan kansallispuistossa saa harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/90) mukaisesti. Tätä lainkohtaa sovellettaisiin sellaisenaan myös Hossan kansallispuistossa. Porovahinkoja aiheuttavien petojen poistaminen olisi mahdollista Metsähallituksen luvalla luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisesti. Kansallispuistoksi esitettävä alue kuuluu kokonaisuudessaan Hossa-Irnin paliskunnan alueeseen. Metsästyslain 8 §:n mukainen metsästysoikeus kuitenkin rajautuu kotikuntaan siten, ettei esimerkiksi suomussalmelainen paliskunnan jäsen voisi osallistua suurpetojen pyyntiin Kuusamon tai Taivalkosken puolella. Tarkoitus on, että lupa voitaisiin myöntää suurpetojen poistamiseen Hossa-Irnin paliskunnan osakkaalle tämän kotikunnasta riippumatta.

Yksityisten omistamat alueet. Kansallispuiston rajauksen sisälle jää noin 100 hehtaaria Kuusamon kylien yhteisten vesialueiden kalastuskunnan (KYVOK) hallinnoimia vesialueita. Kansallispuisto voidaan perustaa vain rajauksen sisäpuolisille valtion alueille, joten mainitut vesialueet eivät tule osaksi kansallispuistoa, eivätkä kansallispuiston rauhoitusmääräykset vaikuta niiden käyttöön.

Vuokrasopimukset ja käyttöoikeudet. Kansallispuiston perustaminen ei vaikuta alueeseen kohdistuviin olemassa oleviin vuokrasopimuksiin tai käyttöoikeuksiin.

2.4 Ympäristövaikutukset

Kyseessä oleva kansallispuiston perustamiseen tähtäävä hanke ei kuulu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) soveltamisalan piiriin. Hankkeen vaikutuksia Natura-luontotyyppeihin ei myöskään ole ollut tarpeen arvioida luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettulla tavalla, koska kansallispuiston perustaminen ei todennäköisesti heikennä niiden luontotyyppien esiintymiä, joiden perusteella Hossan retkeilyalue ja Moilasenvaaran vanhan metsän alue on sisällytetty Euroopan Unionin Natura 2000 -verkostoon. On ilmeistä, että määritettyjen luontotyyppien edustavuus alueella lisääntyy kansallispuiston hoidon ja alueen luontaisen kehityksen myötä. Kansallispuiston perustamista on pidettävä sekä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja maiseman kauneuden säilyttämisen näkökulmasta myönteisenä.

Kansallispuiston perustamisen odotetaan lisäävän matkailun yritystoimintaa puiston ulkopuolella, mikä saattaa tehostaa maankäyttöä puistoon paitsi välittömästi rajutuvalla Seipinniemen valtionmaalla myös muualla lähiympäristössä.

2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuiston perustaminen pääosin Suomussalmen kuntaan on nykyiseltä valtiovallalta merkittävä tunnustus kyseiselle paikkakunnalle, jossa ensimmäisenä Suomen itsenäiseksi julistautuminen nähtiin mahdolliseksi ja tämän mahdollisuuden käyttämistä myös Suomen eduskunnalle lähdettiin esittämään. Hossan läheisyydessä sijaitsee Raatteentie, jossa Suomi saavutti merkittävän voiton itsenäisyydestään myöhemmin taistellessaan. Myös Suomen tasavallan ensimmäinen presidentti oli kotoisin Suomussalmelta kuten myös korpikirjailija Ilmari Kianto.

Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuiston perustaminen Hossaan muistuttaa kaupungistuvalla nyky-yhteiskunnalle siitä, että ajatus Suomen itsenäiseksi julistautumisesta on syntynyt henkisenä ponnistuksena salomaiden hiljaisuudessa – kaukana silloisista kasvukeskuksista.

Yhteiskunnan digitalisaatio ja tietotekniikan kehittyminen ja hyväksikäyttö saattavat jo tänä päivänä antaa aiempaa paremmat mahdollisuudet henkisten voimavarojen hyödyntämiseen kaikkialla Suomessa ja parantaa siten harvaan asuttujen alueiden kilpailukykyä suhteessa kasvukeskuksiin.

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuiston perustaminen Hossaan antaa myös kansallispuiston sijaintikunnille – erityisesti Suomussalmelle – kansallisesti tunnustetun aseman Suomen itsenäistymispyrkimyksiä ja itsenäisyytemme säilyttämistä edistävänä paikakuntana tai seutuna.

3 Asian valmistelu

3.1 Aiemmat selvitykset, ehdotukset ja aloitteet

Vesistöjen erityissuojelutyöryhmä esitti mietinnössään 1992 (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, työryhmän mietintö 63/1992) Hossanjoen vesistöalueen erityissuojelua osana Hossanjoen-lijärven –Lounajan vesistöalueen kokonaisuutta. Työryhmä piti Hossanjoen vesistöaluetta poikkeuksellisen hyvin säilyneenä pienvesikokonaisuutena.

Suomussalmen kunta esitti 4.9.2012 ympäristöministeriölle kansallispuiston perustamista Kavela-puiston kokonaisuuteen kuuluville valtionmaille. Esitys oli huomattavan laaja ja sitä vastustivat erityisesti metsästysjärjestöt ja -yhdistykset sekä alueella toimivat paliskunnat. Ympäristöministeriö ei tuolloin ottanut aloitetta jatkovalmisteluun.

Suomussalmen kunta teki 29.5.2015 ympäristöministeriölle aloitteen Suomen itsenäisyyden 100 -vuotisjuhlavuoden kansallispuiston perustamisesta Hossaan. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaanpiiri puolestaan esitti 28.9.2015 ympäristöministeriölle juhlavuoden kansallispuiston perustamista Porkkalan alueelle.

Ympäristöministeriö teki selvityksen, jossa vertailtiin mainittujen ehdokkaiden vahvuuksia ja päätyi 27.11.2015 valmistuneessa selvityksessään esittämään juhlavuoden kansallispuiston perustamista Hossaan. Biotalous- ja puhteiden ratkaisujen ministeriryhmä päätti 12.1.2016 ympäristöministerin esityksestä, että Suomen itsenäisyyden juhlavuoden kansallispuisto perustetaan valtion omistamille alueille Hossan, Moilasenvaaran ja Julmaölkyyn alueelle Suomussalmen, Kuusamon ja Taivalkosken kuntiin.

Alueella jo olevien yleisöpalveluiden kunnostus, uusiminen sekä kokonaan uusien tekeminen on aloitettu eduskunnan tähän tarkoitukseen momentille 35.10.52 (Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät) myöntämällä määrärahalla. Tavoitteena on, että kansallispuiston yleisöpalvelut ja luontokeskuksen uudistettu näyttely olisivat yleisön käytössä juhlavuoden kansallispuistolain tullessa voimaan 17.6.2017.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, Metsähallitukselta, rajavartiolaitokselta, Museovirastolta, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Kainuun Liitolta, Finpro/Visit Finlandilta, Suomussalmen kunnalta, Kuusamon kaupungilta, Taivalkosken kunnalta, Hossa-Irnin Paliskunnalta, Paliskuntain yhdistykseltä, Suomen Riistakeskus Kainuulta, Suomussalmen riistanhoitoyhdistykseltä, Suomen Metsästäjäläitöltä, Hossan metsästäjät ry:ltä, Lounajan Erästäjät ry:ltä, Kainuun Vapaa-ajankalastajat ry:ltä, Suomussalmen Perhokerholta, Kuusamon kylien yhteisten vesialueiden osakaskunnalta, Hossan osakaskunnalta, Selkoskylän osakaskunnalta, Korvua-Piispajärven kalaveden osakas-

kunnalta, Kurvisenkylän osakaskunnalta, Suomussalmen kalastusalueelta, Kainuun kalatalouskeskukselta, Oulun kalatalouskeskukselta, Hossan matkailuyrittäjät ry:ltä, Idän Taiga ry:ltä, Kainuun museolta, Suomen Luonnonsuojeluliitolta, Suomussalmen Samoojat ry:ltä, Kainuun Urheilusukeltajat ry:ltä, Ruhtinansalmen kyläyhdistykseltä, Selkosten kyläseura ry:ltä, Aivo-liitolta ja Kalevala-seuralta.

Lausunnonantajat lausuvat lakiesityksestä seuraavasti.

3.2 Kansallispuiston perustamisen jälkeiset toimenpiteet

Metsähallitus hakee kansallispuiston perustamisen jälkeen maanmittauslaitokselta toimitusta, jolla puiston alueesta muodostetaan oma suojelualuekiinteistö, joka merkitään kiinteistörekisteriin. Sen jälkeen kansallispuiston rajat merkitään luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla.

Metsähallitus laatii yhteistyössä eri hallinto- ja toimijatahojen kanssa alueelle luonnonsuojelulain 19 §:n mukaisen hoito- ja käyttösuunnitelman. Siinä määritetään mm. kansallispuiston suojelun ja kehittämisen painopisteet, hoidon vyöhykejako sekä menettelytavat suojelu- ja kehittämistavoitteiden sekä puiston virkistyskäytön yhteensovittamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö, jonka jälkeen Metsähallitus antaa suojelualueelle järjestyssäännön.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 17.6.2017.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Hossan kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston perustaminen

Ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta ja yhä jatkuvasta rinnakkaiselosta kertovan harju-, vaara- ja pienvesiluonnon eliöstön, geologisten ominaispiirteiden ja maiseman sekä siihen kuuluvien kulttuuristen kerrostumien suojelemiseksi ja hoitamiseksi sekä yleistä virkistys- ja retkeilykäyttöä ja luonnonharrastusta varten perustetaan Suomen Itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuistoksi luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Hossan kansallispuisto.

2 §

Sijainti ja rajat

Hossan kansallispuistoon kuuluu noin 11 075 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Suomussalmen, Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa. Alueen rajat on merkitty punaisella viivalla liitteenä olevaan karttaan.

3 §

Rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain 13 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 14 § ja 15 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rauhoitussäännösten estämättä taimenen ja harjuksen istuttaminen Umpi-Valkeaisen ja Iso-Valkeaisen järviin ja siihen perustuva kalastus sekä vieheellä kalastaminen kansallispuiston virtavesissä on sallittua.

Hossan kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitettussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä metsästä kotikunnassaan puiston alueella. Kansallispuiston perustamistarkoitusta vaarantamatta voivat hirveä metsästä lisäksi jäsenet sellaisissa metsästysyhdistyksissä, jotka on rekisteröity tämän lain voimaantullessa ja joiden metsästyslupa-alueet rajautuvat kansallispuistoon. Kuusamon yhteismetsän osakaskunnan jäsenillä on oikeus metsästä hirveä Kuusamon kunnan Ölkyn alueella.

Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla on kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n nojalla vahinkoa aiheuttavien suurpetojen poistamiseen myönnetyn luvan mukaiseen metsästykseseen.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 17 päivänä kesäkuuta 2017.

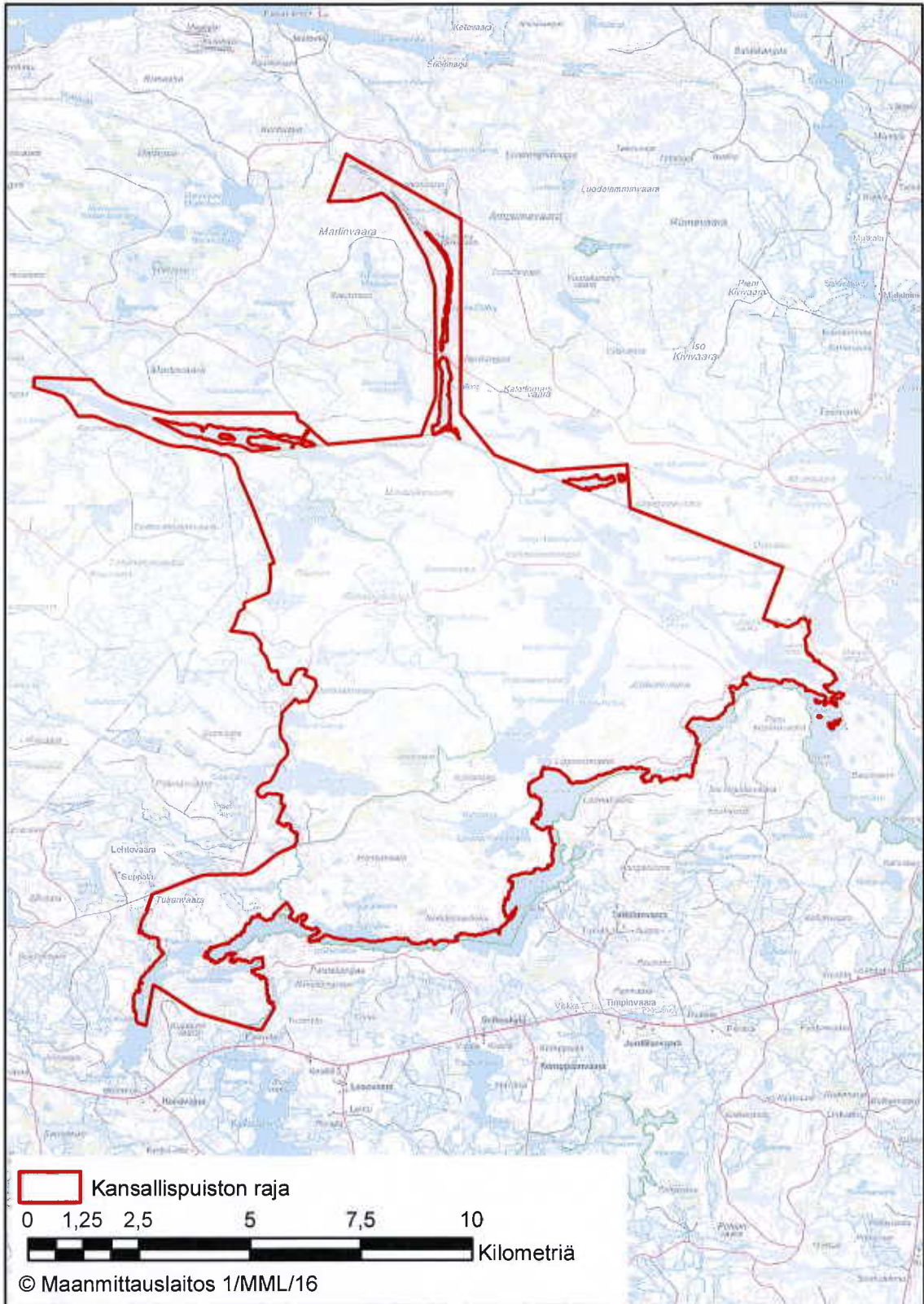
Tällä lailla kumotaan Kylmäluoman ja Hossan retkeilyalueiden perustamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (758/1979) 1 ja 3 §:issä tarkoitettu Hossan retkeilyalue.

Taimenen ja harjuksen pienpoikasten istuttaminen Ala- ja Keski-Valkeaiseen, Pitkähoilua-Kokalmukseen ja Kirkasvetiseen voi jatkua 31.12.2020 asti.

Helsingissä päivänä kuuta 2016

Pääministeri Juha Sipilä

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

LIITE HOSSAN KANSALLISPUISTO
Suomussalmi, Kuusamo, Taivalkoski